

Persoană cu handicap: condiții pentru pensie și dreptul la punctaj suplimentar

Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: “Posibilitatea acordării beneficiului punctajului suplimentar reglementat de art. 169 din [Legea nr. 263/2010](#) privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare (art. 782 din [Legea nr. 19/2000](#) privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare) în situația în care pensionarul beneficiază de un stagiou complet de cotizare redus conform art. 58 din [Legea nr. 263/2010](#) (art. 47 din [Legea nr. 19/2000](#)) “.

Atragem atenția asupra principalelor elemente puse în discuție în **Decizia nr. 42/2018** a ÎCCJ, publicată în Monitorul Oficial nr. 814/2018. Semnalăm, de la început, constatarea Completului ÎCCJ în sensul că problema de drept care a făcut obiectul sesizării este nouă, deoarece *jurisprudența creată până în prezent la nivelul instanțelor nu este atât de consistentă* încât să se poată conchide că ar exista o jurisprudență constantă și continuă în materia de referință.

Constatările Completului ÎCCJ

- Problema de drept este aceea de a stabili dacă, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 169 alin. (3) din **Legea nr. 263/2010** privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare [art. 78² alin. (2) din **Legea nr. 19/2000** privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare], beneficiul punctajului suplimentar reglementat de dispozițiile art. 169 alin. (1) din [Legea nr. 263/2010](#) [art. 78² alin. (1) din [Legea nr. 19/2000](#)] trebuie acordat și pensionarilor care, în baza încadrării într-un grad de handicap preexistent calității de asigurat, au beneficiat de reducerea stagiilor de cotizare și a vârstelor standard de pensionare prevăzute în anexa nr. 3 la [Legea nr. 19/2000](#), conform art. 58 din [Legea nr. 263/2010](#) (art. 47 din [Legea nr. 19/2000](#)).

- În cauza în care a fost formulată sesizarea, dreptul reclamantei la pensie pentru limită de vârstă s-a deschis în baza Legii nr. 19/2000, fiindu-i aplicabile la data pensionării dispozițiile art. 47, care reglementează reducerea vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare pentru persoanele cu handicap care au realizat un stagiou de cotizare în condiții de handicap preexistent calității de asigurat, precum și prevederile art. 78² din aceeași lege. Revizuirea drepturilor de pensie convenite reclamantei s-a realizat sub imperiul Legii nr. 263/2010, act normativ care preia din [Legea nr. 19/2000](#) mecanismul tehnico-juridic privind revizuirea, respectiv recalcularea pensiei și reglementează în mod similar, prin art. 169 alin. (3), condițiile în care persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în

perioada 1 aprilie 2001-2 noiembrie 2008 inclusiv beneficiază de creșterea punctajelor anuale pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I și/sau grupa a II-a de muncă.

- Problematika acestui tip de cauze este variată nu numai datorită multiplelor situații particulare, dar și datorită guvernării dreptului la pensie de acte normative care s-au succedat în timp și sub imperiul cărora acesta s-a deschis în fiecare caz în parte, rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție fiind, potrivit art. 519 din [Codul de procedură civilă](#), acela de a da o interpretare de principiu chestiunii de drept, iar nu de a soluționa cazurile particulare care pot apărea și în care se pune problema aplicării aceluiași norme juridice.

- Atât în reglementarea anterioară, reprezentată de Legea nr. 19/2000, cât și în reglementarea Legii nr. 263/2010, legiuitorul a condiționat acordarea creșterii punctajelor anuale pentru perioadele în care asigurații au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I și/sau grupa a II-a de muncă de faptul de a se fi utilizat, pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 aprilie 2001-2 noiembrie 2008 inclusiv, stagiile complete de cotizare prevăzute de legislația în vigoare în perioada respectivă.

- Textele de lege nu fac distincție între categoriile de beneficiari, ci indică o singură ipoteză în care se acordă majorarea punctajelor anuale cu 50%, respectiv 25% pentru perioadele în care s-a desfășurat activitate în grupa I, respectiv a II-a de muncă, și anume, cea în care, la calcularea drepturilor de pensie, s-a utilizat stagiul complet de cotizare prevăzut de anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2000, respectiv de legislația în vigoare la data deschiderii drepturilor de pensie.

- Altfel spus, sensul acestor dispoziții este de a nu se acorda aceste creșteri persoanelor cărora li s-au aplicat stagii complete de cotizare diminuate, cum este și cazul persoanelor care au realizat un stagiul de cotizare în condiții de handicap preexistent calității de asigurat și care beneficiază atât de reducerea vârstelor standard de pensionare, cât și de reducerea stagiului complet de cotizare, potrivit art. 47 din Legea nr. 19/2000 (art. 58 din Legea nr. 263/2010).

- Stagiul complet de cotizare redus potrivit art. 47 din Legea nr. 19/2000 (art. 58 din Legea nr. 263/2010) a avut în vedere, într-adevăr, situația specială în care se află persoana încadrată în grad de handicap, însă acesta nu poate fi asimilat stagiului complet de cotizare prevăzut de anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2010, respectiv stagiilor complete de cotizare prevăzute de legislația în vigoare la data deschiderii drepturilor de pensie, la care art. 78² alin. (2) din Legea nr. 19/2000, respectiv art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 fac în mod expres trimitere, în absența unei dispoziții legale în acest sens.

- O atare asimilare apare ca fiind nu numai lipsită de suport legal, dar și de natură a înlătura efectele distincției prevăzute de art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 [art. 78² alin. (2) din Legea nr. 19/2000], aceasta devenind, practic, inaplicabilă.

- Această soluție valorifică, pe de o parte, interpretarea gramaticală și sistematică a normelor juridice analizate, iar, pe de altă parte, o interpretare istorico-teleologică, avându-se în vedere evoluția reglementărilor în materie.

- Astfel, termenii în care se exprimă legiuitorul ["se aplică numai în situațiile", "beneficiază (...) numai în situațiile"] au semnificația unei excluderi a persoanelor care au beneficiat de reducerea stagiilor complete de cotizare prevăzute de lege de la beneficiul majorării punctajelor medii anuale pentru perioadele lucrate în grupele superioare de muncă.

- De asemenea prezintă relevanță pentru dezlegarea problemei de drept supuse analizei faptul că, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 192/2015 pentru completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul de pensii publice, opțiunea constantă a legiuitorului a fost aceea ca **de majorarea punctajelor pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în grupa I și/sau grupa a II-a de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, să NU beneficieze:**

- pensionarii sistemului public de pensii ale căror drepturi de pensie au fost stabilite potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în situația cărora la determinarea punctajului mediu anual s-a utilizat vechimea în muncă necesară deschiderii dreptului la pensie prevăzută de acte normative cu caracter special;

- pensionarii în situația cărora la determinarea punctajului mediu anual s-au utilizat stagii complete de cotizare mai mici decât cele prevăzute de legislația în vigoare la data deschiderii drepturilor de pensie.

- În expunerea de motive a acestui act normativ, care, inițial, a vizat modificarea art. 169 din Legea nr. 263/2010, se arată că “scopul propunerii legislative este acela de a elimina excepțiile prevăzute la alin. (2) și (3) (...) în sensul acordării creșterii punctajelor anuale cu 50% și respectiv 25% pentru toate persoanele înscrise la pensie înainte de 2 noiembrie 2008 și care au desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în grupa I de muncă, respectiv în grupa a II-a de muncă” și că “prin propunerea legislativă va fi rezolvată situația tuturor persoanelor care au desfășurat activități în grupele I și II de muncă conform legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001”.

- Pentru punerea în aplicare a prevederilor art. 169¹ din Legea nr. 263/2010, prin H.G. nr. 291/2017 pentru completarea art. 134 din **Normele** de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010, aprobate prin **Hotărârea Guvernului nr. 257/2011**, a fost completat art. 134, fiind introduse și alineatele cu următorul conținut:

“(8) Prin excepție de la prevederile alin. (3), la recalcularea pensiilor, conform prevederilor art. 169¹ din lege, se utilizează stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, în vigoare la data de la care se cuvin drepturile recalculate, corespunzătoare fiecărei situații, respectiv:

- a) stagiile complete de cotizare prevăzute în anexa nr. 5 la lege;
- b) stagiile complete de cotizare prevăzute la art. 56 și 57 din lege;
- c) stagiile complete de cotizare prevăzute la art. 58 și 59 din lege.” și

“(15) Drepturile de pensie recalculate se plătesc astfel:

- a) începând cu luna iulie 2017, în cazul persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1990-31 martie 2001 inclusiv;
- b) începând cu luna noiembrie 2017, în cazul persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 aprilie 2001-31 decembrie 2010 inclusiv”.

- Aceste noi dispoziții legale sunt de natură a evidenția atât schimbarea viziunii legiuitorului în ceea ce privește reglementarea condițiilor de valorificare a perioadelor în care pensionarii ale căror drepturi de pensie s-au deschis anterior datei de 1 ianuarie 2011 au desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în grupa I de muncă, respectiv în grupa a II-a de muncă, în sensul că pentru prima dată se face trimitere la stagiile de cotizare prevăzute de art. 58, cât și instituirea unui mecanism procedural specific recalculării pensiilor în temeiul art. 169¹ din Legea nr. 263/2010.

- Completul ÎCCJ invocă și considerentele din **Decizia CCR nr. 718/2014** referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 169 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, prin care Curtea Constituțională a reținut următoarele:

“În ceea ce privește susținerea potrivit căreia persoanele cu handicap nu au beneficiat de un avantaj real datorită vârstei de pensionare, întrucât nu aveau cum să cumuleze un punctaj total realizat în întreaga perioadă de activitate tot atât de mare ca o persoană care a lucrat în grupe superioare de muncă, dar nu a avut handicap și a fost obligată să muncească până la o vârstă mai înaintată, cumulând mai mulți ani de muncă, Curtea constată că beneficiul pensionării la o vârstă mai redusă de care s-au bucurat persoanele cu handicap nu înseamnă în mod automat și faptul că acestea nu au putut obține un punctaj mai mare în urma aplicării dispozițiilor [Hotărârii Guvernului nr. 1.550/2004](#) (...) esențial fiind numărul de ani cât o persoană se consideră că a cotizat la sistemul public de pensii, respectiv vechimea în muncă efectiv realizată. (...)

Cât privește critica vizând faptul că persoanele cu handicap care au lucrat în grupe superioare de muncă nu sunt diferențiate sub aspectul condițiilor de pensionare de cele care au avut handicap, dar au lucrat în condiții normale, respectiv în grupa a II-a de muncă, potrivit legislației anterioare Legii nr. 19/2000, Curtea constată că această problemă privește, în realitate, dispozițiile [Legii nr. 57/1992](#),

respectiv opțiunea pe care legiuitorul a avut-o de a acorda un regim mai favorabil persoanelor cu handicap, fără a cumula în același timp aceste beneficii cu cele acordate persoanelor care au lucrat în grupe superioare de muncă, iar nu dispozițiile de lege care fac obiectul controlului prezentei excepții de neconstituționalitate”.

Hotărârea ÎCCJ

Completul ÎCCJ a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj și a stabilit următoarele:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare [art. 78² alin. (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare], punctajul suplimentar reglementat de art. 169 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 [art. 78² alin. (1) din Legea nr. 19/2000] nu poate fi acordat în situația în care pensionarul care a realizat un stagiu de cotizare în condiții de handicap preexistent calității de asigurat beneficiază de un stagiu complet de cotizare redus conform art. 58 din Legea nr. 263/2010 (art. 47 din Legea nr. 19/2000).

Reglementări analizate în cauză

Legea nr. 19/2000

- Art. 78² -

“(1) Asigurații care au desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în grupa I și/sau grupa II de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, beneficiază de majorarea punctajelor anuale, după cum urmează:

a) cu 50% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I de muncă;

b) cu 25% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa a II-a de muncă.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică numai în situațiile în care, potrivit legii, la determinarea punctajului mediu anual se utilizează stagiile complete de cotizare prevăzute în anexa nr. 3, în funcție de data nașterii, respectiv stagiile complete de cotizare, în funcție de data deschiderii dreptului la pensie, conform prevederilor art. 167¹”.

- Art. 47 -

“(1) Persoanele asigurate care au realizat un stagiul de cotizare în condiții de handicap preexistent calității de asigurat, în funcție de gradul handicapului, beneficiază de reducerea stagiilor de cotizare și a vârstelor standard de pensionare prevăzute în anexa nr. 3, astfel:

a) cu 15 ani, reducerea vârstei standard de pensionare, dacă au realizat cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare, pentru cei cu handicap grav;

b) cu 10 ani, reducerea vârstei standard de pensionare, dacă au realizat cel puțin două treimi din stagiul complet de cotizare, pentru cei cu handicap accentuat;

c) cu 10 ani, reducerea vârstei standard de pensionare, dacă au realizat stagiul complet de cotizare, pentru cei cu handicap mediu.

(2) Asigurații nevăzători beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat ca nevăzător cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare prevăzut de lege”.

Legea nr. 263/2010

- Art. 169 -

“(1) Pensionarii sistemului public de pensii ale căror drepturi de pensie au fost stabilite potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I și/sau grupa a II-a de muncă, beneficiază de o creștere a punctajelor anuale realizate în aceste perioade, după cum urmează:

a) cu 50% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I de muncă;

b) cu 25% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa a II-a de muncă.

(2) Prevederile alin. (1) nu se aplică în situația în care, la recalcularea pensiilor în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, pentru determinarea punctajului mediu anual s-a utilizat vechimea în muncă necesară deschiderii dreptului la pensie prevăzută de acte normative cu caracter special.

(3) De creșterea punctajelor anuale prevăzută la alin. (1) beneficiază și persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 aprilie 2001-2 noiembrie 2008 inclusiv, numai în situațiile în care, potrivit legii, la determinarea punctajului mediu anual s-au utilizat stagiile complete de cotizare prevăzute de legislația în vigoare în perioada respectivă. (...)”.

- Art. 58 -

“Persoanele care au realizat un stagiu de cotizare în condiții de handicap preexistent calității de asigurat beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare prevăzute în anexa nr. 5, în funcție de gradul de handicap, după cum urmează:

***a)** cu 15 ani, în situația asiguraților cu handicap grav, dacă au realizat, în condițiile handicapului preexistent calității de asigurat, cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare;*

***b)** cu 10 ani, în situația asiguraților cu handicap accentuat, dacă au realizat, în condițiile handicapului preexistent calității de asigurat, cel puțin două treimi din stagiul complet de cotizare;*

***c)** cu 10 ani, în situația asiguraților cu handicap mediu, dacă au realizat, în condițiile handicapului preexistent calității de asigurat, stagiul complet de cotizare”.*